

Smulbosje

Is het u ook opgevallen dat het een uitstekend bramenjaar was? Jaarlijks bezoek ik in de nazomer een braambosje, een groene koepel van metershoge, dooreengevlochten, stekelige takken die zich slechts eerbiedig vanaf de rand laat benaderen. Vaak valt het tegen. Soms zijn de vruchten vroegtijdig beschimmeld, andere jaren zijn ze miezerig en verdroogd of vol wurmpjes. Maar deze keer waren de vruchten overvloedig, groot, gaaf en sappig.

Tijdens het plukken zijn mijn armen nooit lang genoeg. De meest verleidelijke bramen hangen natuurlijk in het midden van de struik, zodat ik af en toe verstrikt raak in de bramenjungle. En dat is niet het enige ongemak, want waar bramen groeien gedijen vaak ook brandnetels. Om maar te zwijgen over wespen, geduchte concurrenten voor bramenplukkers. Menig nuchter mens zal zeggen: Waarom al die moeite en ontberingen, terwijl bramenjam kant en klaar in de winkel te koop is?

De ware bramenliefhebber wil zijn nodeloze arbeid evenwel voor geen goud missen. Het plukken is een ontspannende bezigheid, juist omdat haast daarbij zinloos is. Een prima remedie tegen het jachtige leven van deze tijd, met de bramenstruik als therapeut. Je bent bovendien lekker buiten met de zon en de wolken en je staat oog in oog met al het andere nijvere leven dat van bramen houdt. Als je emmer vol zit met zwartpurperen, glanzende vruchten, geeft dat een diepe voldoening. Misschien appelleert het plukken van wilde vruchten wel aan een oergevoel, een onbewuste herinnering aan vervlogen tijden toen wij als jager-verzamelaars in ons levensonderhoud voorzagen.

Terwijl ik in de pruttelende bramenjam sta te roeren, schiet me een krantenartikeltje te binnen over het Smulbos, een initiatief van de stichting 'wAarde' om bossen aan te planten met bomen en struiken die eetbare vruchten voortbrengen. De bedoeling is dat met name allochtonen meer betrokken raken bij de Nederlandse natuur omdat voor hen het verzamelen van bessen en noten traditie zou zijn. Dat was menigeen tegen het zere discriminatiebeen. Het geachte kamerlid Varela schijnt te hebben geroepen: 'Ik ben toch geen aap!', toen gesuggereerd werd dat er in het bos voor hem iets eetbaars te halen zou zijn.

Dergelijke reacties zeggen weinig over allochtonen, maar veel over onze collectieve vervreemding van de natuur. Het verzamelen van eetbare producten in natuurgebieden is helemaal niet gebonden aan primitieve culturen. In Zweden en Finland trekt meer dan 90% van de bevolking geregeld de natuur in om bessen of paddestoelen te verzamelen voor eigen consumptie. Dat geldt ook voor stedelingen. Daar is het oogsten uit de natuur een voortzetting van een traditie, geboren uit noodzaak vanwege de onzekere opbrengst van de landbouw, nu getransformeerd in een uitje voor het hele gezin. Een dag in het bos is voor hen heilzame natuurbeleving en je houdt er iets lekkers aan over. Ongetwijfeld heeft de populariteit van dit gebruik ook te maken met de uitgestrekte wouden in die contreien, waar paddestoelen en bessen in overvloed te vinden zijn. Wat dat betreft is de spoeling in Nederland dun. Gelukkig heb ik mijn eigen smulbosje!

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Jonas 87. 2004.